

مرکز مطالعات استراتژیک و منطقی
د استراتژیکو او سیمه‌ییزو څېړنو مرکز

تحليل هفته

شماره: ۶۷ (از ۳۰ حمل الی ۶ ثور ۱۳۹۳ هـ ش)

این نشریه مجموعه تحلیل رویدادهای مهم سیاسی و اقتصادی هفته‌وار است که به زبان‌های پشتو، دری، انگلیسی و عربی، توسط مرکز مطالعات استراتژیک و منطقی تهیه و نشر می‌گردد، تا نهادهای سیاست‌گذار از آن استفاده نمایند.

په دي گڼه کې لاندې مطلبونه لولئ:

په ايران کې د افغانانو د اعدامولو دوام او د افغان حکومت کمزوری دریځ

- مقدمه ۳
- په ایران کې د افغان وگړو وضعیت او د اعدامونو لړۍ ۳
- په ایران کې د افغانانو د اعدامولو لاملونه او اهداف ۴
- د افغانستان د حکومت کمزوری دریځ ۵

زندان‌های مخفی امریکا در افغانستان نشانگر چیست؟

- مقدمه ۷
- زندان‌های امریکا در افغانستان ۷
- وضعیت زندانیان در زندان‌های امریکایی ۹
- زندان مخفی در قندهار و واکنش در برابر آن ۹

په ایران کې د افغانانو د اعدامولو دوام او د افغان حکومت کمزوری دریځ

مقدمه

په ایران کې د افغانانو د اعدام لړۍ له پخوا راهیسې روانه ده او په وروستیو کلونو کې یې زور اخیستی دی. په وروستۍ پېښه کې هم څو ورځې مخکې د ایران په اصفهان ښار کې د ایران د حکومت له خوا څو تنه افغانان اعدام شول.

دا ځل هم د معمول په څېر افغان چارواکو غبرگون وښود او د ایران له حکومت څخه یې خپلې غوښتنې تکرار کړې؛ خو دا چې ولې د افغانستان د حکومت له غبرگونونو او غوښتنو سره سره دا لړۍ روانه ده او ایران له خپل دغه کار سره کوم اهداف تعقیبوي؟ همدا موضوع په دې تحلیل کې څېړل شوې ده:

په ایران کې د افغان وگړو وضعیت او د اعدامونو لړۍ

په ایران کې د افغان کډوالو وضعیت له هره پلوه له گڼو ستونزو سره مخ دی؛ خو تر ټولو ځورونکې خبره دا ده، چې په دغه هېواد کې وخت ناوخت د ټولو نړیوالو قوانینو خلاف په ډله ییز ډول افغانان اعدامېږي او حتی ځینې وختونه یې مړي هم خپلو کورنیو او خپلوانو ته نه سپارل کېږي.

کابو دوه کاله وړاندې په ۱۳۹۱ لمريز کال کې د ایران حکومت ۱۳ تنه افغان ځوانان اعدام کړل، چې مړي یې کورنیو او خپلوانو ته ونه سپارل شول او وروسته د دغه اقدام په غبرگون کې، گڼ لاریونونه هم وشول او لاریونوالو په هرات کې د ایران په کونسلگری برید وکړ.

له هغې پېښې يوازې څو مياشتې وروسته، د کابو اتيا تنو افغان کډوالو د اعدام خبر هم ورکړل شو او د تخار ولايت د لسو تنو اوسېدونکو مړي يې، چې په ايران کې اعدام شوي وو، د هغوی کورنيو ته وسپارل شول او پاتې نور يې په ايران کې خاورو ته سپارل شوي وو.

د بښنې نړيوال سازمان هم څو ځله په ايران کې د افغانانو اعدام له ټولو نړيوالو قوانينو سرغړونه بللې او له افغان بنديانو سره يې په ايران کې کېدونکي چلند د اندېښنې وړ بللی دی.

که څه هم په ايران کې د مېشتو افغان وگړو، چې په بند يا اعدام محکوم شوي دي، کره شمېره نه ده معلومه؛ خو ويل کېږي چې کابو پېنځه زره افغانان په ايران کې د بند او يا اعدام په سزا محکوم دي.

دا چې که څه هم ځينې وختونه د اعدام شوو کسانو مړي د هغوی کورنيو ته سپارل شوي؛ خو د اعدامولو د لامل او د هغوی د جرم د اثبات په اړه هېڅکله هم معلومات نه دي ورکړل شوي.

په ايران کې د افغانانو د اعدامولو لاملونه او اهداف

لومړی خو دا چې د ايران قضايي نظام نه يوازې د افغانانو لپاره، بلکې د ايرانيانو لپاره هم بې رحمه نظام بلل کېږي او وخت ناوخت د نړيوالو له نيوکو سره مخ شوی دی.

تر ډېره په ايران کې د اعدام شوو افغانانو جرم د نشه يي توکو قاچاق ښودل کېږي؛ خو د دغې لړۍ کيفيت ته په کتو سره، د دغو اعدامونو له لارې نور اهداف هم تعقيبېږي او نورې انگېزې هم لري.

ايران تل د افغانانو اعدامول پر افغان حکومت د فشار د وسيلې په توگه هم کارولي او هر کله چې له افغان حکومت سره مخالفت ښيي، نو يا خو په ساړه ژمي کې افغان کډوال له ايرانه باسي، يا له افغانستان سره پر پوله د افغانستان پر خاوره بريدونه کوي او يا هم په ډله ييز ډول افغانان اعداموي.

يوه مهمه موضوع د نشه يي توکو ده، چې ايران او روسيې تل دغو هېوادونو ته د نشه يي توکو قاچاق، په افغانستان کې د امريکا د حضور له امله، د دوی پر ضد پورته کېدونکي گام بللی او له همدې امله روسي او ناټو ځواکونو په ۱۳۸۹ لمريز کال کې د ننگرهار په اچين ولسوالۍ کې د نشه يي توکو پر ضد عمليات وکړل، چې د افغان حکومت غبرگون يې هم له ځان سره درلود.

داسې برېښي، چې له افغانستانه د بهرنيانو د وتلو او د سلما او کمال خان بندونو په څېر موضوعات هم په دې منځ کې مطرح دي او ايران د بېلابېلو لاملونو له مخې غواړي چې افغان حکومت ته له دې لارې يو پيغام ورسوي. د دې ترڅنگ په سيمه ييزه کچه په افغانستان کې د سولې او له افغانستان څخه د بهرنيو ځواکونو د وتلو په درشل کې، سياسي لوبې هم يو شمېر لورو په تېره بيا ايران ته دا انگيزه ورکړې، چې د خپلې وړانکارۍ د کچې په ښودلو سره د افغانستان په موضوع کې ښکېلو لورو ته ځان ورپه ياد کړي.

خو په ټوليز ډول د يوه هيواد اتباع په بل هيواد کې د ټولو نړيوالو قوانينو او دوه اړخيزو هوکړو خلاف اعدامېدل په دې معنا دي، چې د زور ويلو او توهين له لارې د خپل نفوذ د تپلو هڅه کوي.

د افغانستان د حکومت کمزوری دريځ

هرکله چې په ايران کې افغانان اعدام شوي، د افغانستان د بهرنيو چارو وزارت يې په اړه غبرگون ښودلی دی؛ خو د دغې ستونزې د پای ته رسولو لپاره تر اوسه کوم د پام وړ گام نه دی اوچت شوی.

له لويه سره د ايران پر وړاندې د افغان حکومت دريځ خورا کمزوری دی، تل يې ايران ته امتيازونه ورکړي او هېڅکله يې هم د ايران د دا ډول کړنو پر وړاندې غوڅ دريځ نه دی نيولی. تېر کال کله چې په ايران کې د افغانانو د اعدام لړۍ په زور کې روانه وه، د بلخ ولايت په مزارشريف ښار کې يوه جاده د ايرانيانو په نوم ونومول شوه.

هر ځل چې په ايران کې افغانان اعدام شوي، حتی په کابل کې د ايران سفير يو ځل احضار شوی هم نه دی او نه هم ايران د افغان حکومت غوښتنو ته کوم ځواب ویلی دی.

تر اوسه د افغانانو د اعدام پېښې په ايران کې د افغانستان سياسي نمايندگيو ته له خبر ورکولو پرته تسره شوې دي او د افغانستان حکومت په ډيپلوماټيکو اقداماتو کې څو ځله له ايراني چارواکو غوښتي، چې افغان بنديانو ته له کونسلي خدمتونو څخه د گټې اخېستلو حق ورکړي او په اعدام محکوم شوي افغانان د افغان حکومت له خبرولو پرته اعدام نه کړي.

د محاکمې په جریان کې د مدافع وکیل لرل او دا چې د سیاسي نمایندگیو چارواکي د افغانانو د محاکمې له جریانه خبر اوسي، د کونسلې خدماتو یوه مهمه برخه گڼل کیږي، خو په ایران کې افغان زندانیان له دغه حق څخه څه چې، حتی له بشري حقونو څخه بې برخې دي.

دا ځل هم د افغانستان د بهرنیو چارو وزارت له ایراني چارواکو وغوښتل، چې د افغانانو سزا دې له اعدام څخه دایمي بند ته تبدیله کړي او د افغان بندیانو تر اعدامولو مخکې دې افغان حکومت ته خبر ورکړي.

تېر کال هم یوه افغان پلاوي په دې موخه ایران ته سفر وکړ، چې په عدلي او قضایي برخو کې د دواړو هېوادونو تر منځ همکاري پراخه شي او د دواړو هېوادونو تر منځ د بندیانو د استرداد په یوه قرارداد کې ۵۰ تنو افغانانو ته، چې په اعدام محکوم شوي وو، د دایمي بند سزا ورکړل شوه. خو تر اوسه داسې ښکاري چې په دې برخه کې د افغان حکومت هڅې بې گټې دي او په ایران کې یې د افغان زندانیانو د وضعیت په ښه کولو کې کومه مرسته نه ده کړې.

په ایران کې د افغان زندانیانو د اعدام موضوع هر کال څو ځله راتودېږي او د افغان حکومت، ولسي وگړو او سیاسي گوندونو اندېښنې راپاروي؛ خو بیا هم افغان حکومت تر اوسه نه دی توانېدلی، چې په دې برخه کې له ایران سره یوه توافق ته ورسېږي. دا چې افغان حکومت له خپلو اتباعو څخه په خپل وخت او جدي دفاع نه ده کړې، له همدې امله اوس د افغانانو پر وړاندې د ایران دارنگه کړې بېخي عادي شوې دي او د افغانستان حکومت غوښتنو ته هېڅ پام نه کوي.

ایران هېڅکله هم د افغانستان غوښتنو او دوه اړخیزو پرېکړو ته درناوی نه دی کړی او د ورته اقداماتو له لارې یې، د خپلو موخو د ترلاسه کولو لپاره گامونه اوچت کړي دي؛ مگر د افغانستان حکومت له بده مرغه دومره هم نه شي کولای، چې په ایران کې د هغو افغانانو، چې په زندانونو کې پراته دي او ډېری یې په اعدام محکوم شوي دي، کره شمېره معلومه کړي او یا هم د خپلو زنداني اتباعو پوښتنه وکړي. حتی کله چې په ایران کې افغانان اعدامېږي، د اعدام شوو وگړو مړي هم د ایران له دولت څخه نه شي ترلاسه کولای.

د افغانستان دولت باید لږترلږه دا موضوع په نړیواله کچه مطرح کړې وای او په نړیوالو ارگانونو کې یې شکایت کړی وای. له بلې خوا ایران په افغانستان کې په پټ ډول ډېر ژور فعالیتونه لري، افغان حکومت باید په افغانستان کې د ځینې ایراني بنسټونو پر فعالیت، چې د استخباراتي او نورو موخو لپاره د کارونې تورونه هم پرې شته دي، بنديز لگولی وای.

زندان‌های مخفی آمریکا در افغانستان نشانگر چیست؟

مقدمه

شماری از رسانه‌ها اخیراً در مورد یک زندان پنهانی نیروهای امریکایی در ولایت قندهار خبر دادند و پس از آن رئیس جمهور کرزی طی فرمانی، جهت بررسی موجودیت زندانیان نزد نیروهای امریکایی، هیأتی را به آن ولایت اعزام کرد. پرونده زندان‌ها و زندانیان بی‌گناه افغان، در سال‌های اخیر ریاست جمهوری حامد کرزی یکی از جنجال برانگیزترین موارد در روابط افغانستان و آمریکا بوده است و آقای کرزی از سال گذشته بدین‌سو، برای بستن زندان‌های آمریکا در افغانستان اقدام کرد؛ اما هنوز هم زندان‌های سری نیروهای امریکایی در مناطق مختلف کشور وجود دارند.

زندان‌های آمریکا در افغانستان

نیروهای امریکایی پس از حمله بر افغانستان در سال ۲۰۰۱ میلادی، در مناطق مختلف کشور زندان‌های آشکار و پنهانی را جهت نگهداری زندانیان افغان، برخلاف قانون اساسی افغانستان و سایر قوانین بین‌المللی، ساختند که در سال‌های اخیر این مسئله به تیره‌گی روابط میان آمریکا و حامد کرزی نیز انجامید.

بسیاری از کسانی که در این زندان‌ها زندانی شده‌اند و مورد ظلم و ستم و شکنجه قرار گرفته‌اند، تنها به ظن اینکه با مخالفان امریکایی‌ها همکاری داشته‌اند، از سوی نیروهای امریکایی دستگیر شده‌اند؛ اما کسانی که واقعاً افراد بلندپایه طالبان و یا القاعده بودند، به زندان گوانتانامو انتقال داده شدند.

امریکایی‌ها در دوازده سال گذشته تعداد زیادی از افغان‌ها را، بنام افراد مشکوک از خانه‌های شان بازداشت کرده و به زندان‌های مخفی خود انتقال دادند. اقارب این افراد از مکان نگهداری خویشاوندان زندانی شان ماه‌ها و سال‌ها آگانی نمی‌داشتند.

حتی در این سال‌ها با شماری از امریکایی‌ها قراردادهای بازداشت، زندانی کردن و شکنجه کردن افغان‌ها نیز بسته شده اند که بر اساس آن، به هیچ کسی اجازه داده نمی‌شد که جلو خودسری‌های آنان را بگیرد.

در سال ۲۰۰۹ میلادی "زندان سیاه" امریکایی در بگرام و برخورد غیرانسانی با زندانیان در آنجا، افشا شد که مقامات امریکایی در آن زمان از داشتن همچو زندانی انکار می‌کردند، اما بالاخره در سال ۲۰۱۱ شماری از مقامات امریکایی نیز داشتن زندان‌های مخفی آنان در افغانستان را پذیرفتند که شمار زیادی از افغان‌ها بنام افراد مشکوک، بدون هرگونه جرم برای مدت زیادی در آنجا نگهداری می‌شدند.

خبرها حاکی از آن است که نیروهای امریکایی هنوز هم حدود ۲۰ زندان مخفی در افغانستان دارند که تحت شرایط سخت کار می‌کنند و توسط قطعات مبارزه با تروریسم در قوماندانی مشترک قوای خاص امریکا اداره می‌شوند.

قرار بود یک واحد مدیریت زندان‌ها ایجاد شود تا زندانبان‌های افغان در آنجا نحوه بازداشت افراد مشکوک و نظارت مداوم بر زندان‌ها را یاد بگیرند، اما چنین امری محقق نشده است و مقامات خارجی می‌گویند ما مجبوریم خود از این زندانیان میزبانی کنیم تا زحمات چندین ساله نیروهای نظامی خارجی یک شبه بر اثر بی‌کفایتی نیروهای داخلی با فرار دسته جمعی زندانیان از این زندان‌ها، از بین نرود!

اگر واقعا مساله این باشد و دولت افغانستان عرضه نگهداری از یک زندان را ندارد، باید خطاب به غربی‌ها گفت پس شما طی این دوازده سال چه می‌کردید؟ دولت افغانستان بی‌کفایت است یا شما که نتوانستید هزار نیروی کارآمد افغان، برای نگهداری از یک زندان را آموزش دهید؟

براساس دستورالعمل نیروهای خارجی، آنها حق دارند هر فردی را که بازداشت می‌کنند، او را باید پس از ۹۶ ساعت آزاد کنند و یا به دولت افغانستان تحویل دهند. اما شماری از وکلای مدافع زندانیان می‌گویند که موکلان آنها ماه‌ها و سال‌ها، بدون اتهام رسمی بصورت غیرقانونی زندانی بوده‌اند.

کسانی که در زندان بگرام زندانی بودند، پس از اقدام کرسی برای رهایی زندانیان بی‌گناه از این زندان، معلوم شد که جز چند فرد تمامی زندانیان این زندان بی‌گناه و بدون موجودیت هرگونه اسناد در مورد مجرم بودن شان، از سال‌ها بدین سو نگهداری شده بودند. ولی "زندان سیاه" امریکایی‌ها در بگرام هنوز هم وجود دارد و شماری از افغان‌ها تحت نام زندانیان خطرناک در آن نگهداری می‌شوند.

وضعیت زندانیان در زندان‌های امریکایی

بر اساس گزارش‌های متعدد، در این زندانها با زندانیان بر اساس قوانین افغانستان و معیارهای حقوق بشری رفتار نمی‌شود بگونه ای که هیچ کسی و هیچ نهادی اجازه بازدید از زندان‌های تحت کنترل امریکا در افغانستان را ندارد.

از سوی دیگر هیچ کس درباره این افراد اطلاع ندارد. این افراد هم نمی‌دانند که جرم شان چیست؟ بازداشت این افراد بدون هیچ گونه اتهامی و به صورت نامحدود می‌باشد. آیا این اقدام نقض آشکار قانون نیست؟

حکایت‌های بسیار تکان دهنده ای از ظلم و جنایات امریکایی‌ها در زندان‌های مخفی، از زبان کسانی که به نوعی از این زندان‌ها رها شده‌اند، نقل شده که خلاف تمام معیارهای بین المللی و ارزش‌های انسانی بوده است.

محرومیت از خواب به مدت چند روز، نگه داشتن طولانی در آب سرد بدون هیچ پوششی، لت و کوب‌های غیر معمول، استفاده از شوک برقی، عدم دسترسی به وکیل و غیره نمونه‌های بارزی از رفتارهای غیر انسانی نیروهای خارجی در قبال زندانیان افغان است.

زندان مخفی در قندهار و واکنش در برابر آن

اینکه در این روزها خبرهای موجودیت یک زندان سری نیروهای امریکایی در قندهار به نشر رسیده است، هنوز معلوم نیست که در این زندان چه تعداد افراد بی‌گناه نگهداری می‌شوند و چه زمانی در آنجا زندانی شده‌اند.

زندان مخفی نیروهای امریکایی در قندهار یک بار دیگر نشان داد که امریکایی‌ها به هر صورت به جنایات ضد بشری خود ادامه می‌دهند و با داشتن همچو زندان‌ها، در آینده نیز افراد بی‌گناه را مورد ظلم و ستم و شکنجه قرار خواهند داد.

از سوی دیگر، در حالی که باشنده گان ولایت قندهار و ولایت‌های همجوار آن بارها به مقامات این ولایت شکایاتی را رسانیده‌اند که گویا زندان مخفی در این ولایت وجود دارد و نیروهای خارجی اقارب آنان را بازداشت کرده اما در زندان‌ها وجود ندارند؛ ولی مقامات آن ولایت این شکایات را نادیده گرفته و اکنون می‌گویند که در مورد چنین زندانی معلومات ندارند.

در کنار آن مقامات کمیسیون به اصطلاح حقوق بشر در قندهار نیز با آنکه اعتراف می‌کنند که در این مورد شکایت‌های را دریافت کرده‌اند، اما از همچو زندانی آگاهی ندارند. آیا کسانی که به گونه غیرقانونی زندانی و شکنجه می‌شوند، بشر نیستند که در راه دفاع از حقوق آنان صدای خود را بلند می‌کرد؟

این امر نوعی همکاری با ادامه فعالیت‌های جنایت کارانه نیروهای امریکایی است که با وجود همچو شکایت‌ها اقدامی نکرده‌اند.

رئیس جمهور کرزی نیز در سال‌های اخیر ریاست جمهوری خود به این جنایات توجه کرده است، اما در سال‌های پیش از جنایات نیروهای امریکایی چشم پوشی کرده و تنها بر تقبیح کردن آن اکتفا می‌کرد.

مقامات دولتی افغانستان همه ای جنایات نیروهای امریکایی را می‌دانند. حتی می‌دانند که قرار است امریکا پایگاه هایش را تبدیل به مرکز تجمع زندان‌های خود نماید و از این افراد در آزمایشگاه‌های متعددی که قرار است در این پایگاه‌ها ایجاد شود استفاده کند، اما باز هم می‌گویند پایگاه‌های دایمی به نفع افغانستان است.

حال سوال در اینجا است که وجود چنین زندان‌های مخفی در پایگاه‌های نظامی امریکا بیانگر چیست؟ دلسوزی امریکا برای افغانستان که با بازداشت افراد مشکوک باعث جلوگیری از ناامنی و بی‌ثباتی کشور می‌شوند یا حس تسلط و استعمارگری که هرچه خواستند در کشور ما انجام دهند و کسی توان مقابله با آنها را نداشته باشد؟

این زورگویی‌ها، قتل و غارتها، خودسری‌های غرب در افغانستان و غیره به معنای دوستی با ملت افغانستان هرگز شده نمی‌تواند و امریکایی‌ها می‌خواهند بگویند که حکومت افغانستان جلو اعمال خشونت بار آنها را گرفته نمی‌تواند. پایان